

מעצרי שווא, פיטורים בנימוקים הזויים: כך נראית הרדיפה של ערביי ישראל

**חקירות, מעצרים, פיטורים, השעיות, שימועים
והרחקות מלימודים. ערבים ישראלים חווים כעת רדיפה
על כל גילוי של הזדהות עם הכאב בעזה. אם זה לא
יפסק בקרוב, את הקרע הזה יהיה קשה לאחות**

הילו גלזר ואיתי משיח

02 בנובמבר 2023

תקציר הכתבה ב-59 מילים +

מוהנד טאהא, סטנדאפיסט ומשפיען רשת מהיישוב כאבול, מתחזק חשבון אינסטגרם עם כמעט 900 אלף עוקבים. בימי שגרה, טאהא מפיץ תכנים רכים שהולמים את עיסוקו כקומיקאי — מערכונים, קטעי אימפרוביזציה ופרסומות למשקאות אנרגיה. אבל לאחר מתקפת חמאס ועם התגברות ההפצצות האוויריות על הרצועה, חרג טאהא ממנהגו. "יש לי הרבה עוקבים גם בעזה והרגשתי שאני לא יכול לשתוק", הוא מסביר. לדבריו, את הזדהותו עם תושבי עזה החליט לבטא דרך סטורי, שבו כתב כי "העין בוכה על תושבי עזה". ההחלטה עלתה לו במעצר.

"40 דקות אחרי שפירסמתי את הסטורי הגיעו אליי הביתה 20 שוטרים", הוא מספר. "לקחו אותי לתחנת טמרה ואמרו לי שאני חשוד בתמיכה בארגון טרור. בהתחלה צחקתי, מה לי ולארגון טרור. אני סטנדאפיסט, אין לי שום קשר לפוליטיקה. אבל הסיטואציה הלכה ונעשתה מפחידה. הביאו אותי להארכת מעצר וביקשו לשלוח אותי למגידו (מתקן כליאה לאסירים ביטחוניים). העורך־דין שלי עשה בלגן, ובסוף הייתי עצור רק יומיים. אחר כך שיחררו אותי בתנאי שלא אפרסם שום דבר ברשתות החברתיות במשך עשרה ימים. הם השיגו את המטרה שלהם. אני לא אפרסם יותר בחיים דברים שקשורים למצב".

רבים בחברה הערבית בישראל מרגישים, כמו טאהא, שהאווירה הציבורית הולכת ונעשית מפחידה. גל של מעצרים, חקירות, פיטורים, השעיות, שימועים והרחקות מלימודים מאיים בשבועות האחרונים לקרוע את הרקמה הישראלית העדינה. בתחומים שמסמלים יותר מכל את הקיום המשותף, כמו מערך הרפואה ומערכת ההשכלה הגבוהה, מתמלאת האווירה בחשדנות. במקומות עבודה מעורבים צוות הלשנות. חשבונות פייסבוק של קולגות נגללים שנים אחורה בחיפוש אחר התבטאויות מפלילות.

רשויות מקומיות מסוימות הרחיקו לכת והחרימו עובדים ערבים בענפים שלמים. כך קרה ברמת גן, בגבעתיים ובבת ים. ראש העיר גבעתיים, רן רוניק, סגר את אתרי הבנייה והסביר שעצם הנוכחות של עובדים ערבים היא כרגע בעייתית, כי אנשים מבוהלים. לאחר התערבות בית המשפט, העבודה באתרי בנייה חודשה, תחת אבטחה. ברמת השרון הורחקו מנקות ערביות ממוסדות החינוך, עד שנמצא הסדר שעל־פיו הן ינקו לאחר שעות הלימודים ולא יבואו במגע עם התלמידים.

בחלק מהערים התרחשו בימים האחרונים אירועים שכמעט גלשו לאלימות. בנתניה, למשל, כיתרו מאות מפגינים את מעונות הסטודנטים של המכללה המקומית, ודרשו לסלק מהם את הדיירים הערבים. במקביל מתרחשים תהליכים שקטים יותר אך מסוכנים לא פחות. באינטימיות של מקום העבודה וכיתות הלימוד, ביחסים האישיים, באמון שבין נותני שירות ולקוחותיהם — משהו נשבר. ארגוני החברה האזרחית כבר פועלים מסביב לשעון כדי להגן על האזרחים הערבים מפני מה שהם מגדירים כרדיפה פוליטית לכל דבר. אם יצליחו, יצילו אולי הרבה יותר מכך.

***

עאמר אל־הוזייל, מועמד לראשות עיריית רהט, נעצר לפני שבועיים בגין חשד לביצוע אחת העבירות החמורות בספר החוקים: סיוע לאויב בזמן מלחמה. אל־הוזייל, דוקטור למדע המדינה שכיהן בעבר כממלא מקום ראש העיר, פירסם בעמוד הפייסבוק שלו פוסט שלדידו הוא פרשנות גיאופוליטית ניטרלית של המצב. אל־הוזייל תיאר ארבעה תרחישים להמשך הלחימה, והציג אותם על גבי מפת העיר עזה, שאותה שאב מכתבה ששודרה באחד מערוצי הטלוויזיה. במשטרה סברו שהדברים נכתבו מתוך מטרה לסייע לחמאס להיערך לפלישה קרקעית של צה"ל.

בדיון הארכת מעצרו ציין התובע כי "מבחינת היחידה החוקרת הוא לא מוסמך כפרשן צבאי". עורך־דינו, שחאדה אבן בארי, הציג פרשנויות דומות שכתבו אזרחים יהודים — שאיש לא חשב כי הן מעידות על זיקה של הכותב לארגון טרור, והזהיר כי מעצרו של אל־הוזייל על סיוע לאויב הוא בגדר חציית גבולות. אזהרתו נדחתה על ידי בית

המשפט השלום בבאר שבע, ומעצרו הוארך. כעבור שבוע, שוחרר אל־הוזייל ללא תנאים מגבילים.

גם ת', אמנית ופעילה חברתית מאזור המשולש, נלקחה לחקירה בהולה בחשד להסתה וגילוי הזדהות עם ארגון טרור. "ביום ראשון שעבר בתשע וחצי בבוקר, בלי שום הודעה מוקדמת, עצרו ליד הבית שלי שתי נייזות של הימ"ר עם משהו כמו עשרה חוקרים בסך הכל", מספרת ת', אם לארבעה. "שניים מהם נכנסו אליי הביתה ואמרו 'את באה איתנו'. בדיוק הנקתי את הבן הקטן שלי אז ביקשתי מהם לסיים להאכיל אותו ולהחליף בגדים. אחת השוטרות נכנסה איתי לחדר והסתכלה עליי בזמן שאני מניקה. בתחנה שאלו אותי שאלות כמו 'מה דעתך על המצב', 'מה את חושבת על חמאס'. ביקשתי מהם שיסבירו לי למה אני נחקרת".

לדברי ת', החוקרים פרסו בפניה שלושה פוסטים שפירסמה מאז החלה המלחמה. הראשון, צילום של כתובת גרפיטי עם המילים "הלב עם עזה" שרוססה בעיר שבה היא מתגוררת. במרכז הפוסט השני עמד מניין הילדים ההרוגים בעזה נכון למועד פרסומו. לדברי ת', "כתבתי: 140 ילדים. 140 חלומות. צלקת בלב". הפוסט השלישי היה ציטוט מסופר מוכר בעולם הערבי בנוסח: "ברגע שהגדר נופלת, נופל מי שבנה אותה". ת' סבורה כי אף אחת מבין ההתבטאויות הללו איננה משקפת הזדהות עם חמאס ומעשיו.

"אני יוצאת נגד סבל אנושי של חפים מפשע באשר הם", מסבירה ת'. "ילדים הם חסרי אונים, וזה לא משנה אם אלה ילדים בעזה או בעוטף. ולגבי הציטוט על נפילת הגדר — זה חלק מהאמונה הכללית שלי בשלום והשאיפה לעולם ללא גדרות וללא גבולות".

חוקריה של ת' לא השתכנעו. "אחרי שהתוודיתי שילדים הם נקודת חולשה אצלי, הם הראו לי תמונות של ילדים הרוגים, שרופים, ומקלטים מלאים בדם של אנשים שנטבחו. זה היה מחריד. זו היתה חקירה מאוד אינטנסיבית של חמש שעות. הרגשתי מאוימת ושאסור לי לבטא הזדהות עם הנרטיב הפלסטיני שלי. הם ניסו להוציא את זה ממני בכל מיני דרכים. שאלו איך אני מגדירה עצמי. אז אמרתי שאני רואה בעצמי ערבייה עם תעודת זהות ישראלית, מבלי לציין שאני פלסטינית".

ביטוח לאומי. "עניתי שאני גם משלמת מסים ושככל המשורות שעבדתי בהן תרמתי לכלכלת המדינה. מעבר לזה לא חיפשתי היגיון ולא רציתי להתווכח איתם על סוגיות של חופש הביטוי. את האמת, באיזשהו שלב אמרתי להם מה שהם רצו לשמוע,

העיקר שיאפשרו לי לחזור הביתה לילדים שלי. בסוף חתמתי על שחרור למעצר בית של חמישה ימים ולא נפתח נגדי שום הליך פלילי".

עובד מטבח ערבי מבית החולים מאיר בכפר סבא זומן לחקירה בחשד לאיומים העולים לכדי הסתה לאחר שבטיקטוק הופץ סרטון שלו אומר את המילים "אמא שלך יהודייה בת שרמוטה". הגולשים שהעלו את הסרטון ביקשו את התערבות משטרת ישראל, וזו אכן הגיעה. אולם עורך־דינו של העובד מטעם הסנגוריה הציבורית יזהר קונפורטי מסביר שמדובר בלא יותר מאי־הבנה. "הסיפור הזה הוא תערובת של סילופים והוצאה מהקשר. הסרטון שהופץ ערוך באופן מגמתי. רואים את הלקוח שלי בלייב מגיב למישהי שהתגרתה בו על דברים שאמר, ככל הנראה דברים בעד ישראל. היא אמרה לו משהו בנוסח 'אתה מתנהג כמו יהודי', והוא השיב לה 'אמא שלך יהודייה'".

בדיון הארכת המעצר שאל קונפורטי את החוקר הממונה על המקרה: "מבלי להקל ראש בקללות, מה בין להטיח במישהו שאמא שלו יהודייה בת שרמוטה לבין הסתה". תשובת החוקר היתה: "הוא עשה פרצוף מפחיד". מעצרו של העובד הוארך, ורק ערעור לבית המשפט המחוזי הביא לשחרורו.

ג', סייעת בבית ספר לחינוך מיוחד בחריש, נקלעה למחול שדים לאחר שמועמד לראשות העירייה מטעם עוצמה יהודית שיתף פוסט שתיאר אותה כמי שמציינת את הנכבה ביום העצמאות. לצד זאת, פירסם תמונה שלה עונדת צעיף עם הכיתוב "פלסטין". אף על פי שההזדהות של הסייעת עם הנכבה והצילום המדובר הם מלפני שלוש שנים, יזמו בעוצמה יהודית הפגנה מול בית הספר בקריאה לפטרה.

בעקבות ההפגנה הגיעו לבית הספר שוטרים, וביקשו מהסייעת להתלוות אליהם לתחנה. התשאול שלה לא העלה דבר ולא נפתחה חקירה בעניינה. למרות זאת, היא התבקשה לא להגיע ללימודים עד יעבור זעם.

***

פתיחת חקירה בעבירות הזדהות עם ארגון טרור והסתה לטרור מחייבת אישור מהפרקליטות, בשל הרגישות הרבה וההשפעה על חופש הביטוי. אלא שעם פרוץ המלחמה הסמיכה הפרקליטות את המשטרה לפתוח בעצמה חקירות "במקרים מובהקים", על מנת להקל על העומס. והעומס אכן גדול: יותר מ-150 חקירות נפתחו בשבועות שחלפו מתחילת המלחמה, כפול מאשר כל התיקים שנפתחו בעבירות הללו בחמש השנים האחרונות.

האגודה לזכויות האזרח פנתה בשבוע שעבר לפרקליט המדינה עמית איסמן בדרישה לבטל את ההנחיה שמקלה על פתיחת חקירות בגין הסתה והזדהות עם ארגון טרור.

הפנייה נדחתה. עו"ד גדיר ניקולא, מנהלת המחלקה לחברה הערבית באגודה, סבורה שחשוב לתת את הדעת גם על כל אותן חקירות ותשאולים בוסריים שאינם מבשילים להליך פלילי. "החקירות האלה, בעילות קלושות, מלוות פעמים רבות בעליהום ציבורי ברשתות החברתיות. בניגוד לרושם שנוצר מההתפארות של המשטרה במספר התיקים שנפתחים, בפועל הציבור הערבי גזר על עצמו שתיקה רועמת. אני רואה את הרתיעה של אנשים מלהגייד משהו שקשור למצב, כל דבר התחושה היא שלא משנה מה תגייד, תזומן לחקירה".

בפרקליטות סבורים שהסמכת המשטרה היתה הכרחית לנוכח ריבוי המקרים, וטוענים שעשרות כתבי האישום שכבר הוגשו הם מקרים "שחורים משחור" ולא כאלה שנתונים לפרשנות. הזדהות עם כאבם של תושבי עזה, ציטוט של פסוק מהקוראן או פוסט הכולל את דגל התנועה האיסלאמית אינם מסווגים כך. עם זאת, הם מכירים בכך שהאקלים הנוכחי עשוי להביא לפתיחת חקירות סרק, אך משוכנעים שבכוחם לגדוע אותן באיבן דרך מנגנוני הבקרה שלהם.

מרכז עדאלה עוקב אחר יותר מ-150 מקרים של התבטאויות שגררו פעולות מצד רשויות האכיפה: שיחות אזהרה של השב"כ, זימונים לחקירות ומעצרים. "ניכרת הסלמה מכוונת בדיכוי המשטרתי של חופש הביטוי של אזרחים פלסטינים בישראל", אומרת עו"ד נארימאן שחאדה זועבי, שמרכזת את תחום ההגנה המשפטית בארגון. "הלחץ ממחוקקים ומשרים מתבטא בבקשות מעצר מופרכות. רשויות האכיפה מתייחסות לכל סטייה מהנרטיב הפוליטי השולט ביחס למלחמה כמעשה תמיכה בטרור. זהו מאמץ מתוזמר להצביע על הציבור הערבי כאויב, והוא עלול להביא לתוצאות אלימות".

***

המקרים שמגיעים לכדי חקירות ומעצרים הם רק קצה הקרחון של תופעה רחבה הרבה יותר. לפני שבועיים התפרסם סיפורו של ד"ר עבד סמארה, מנהל היחידה לטיפול נמרץ לב בבית החולים השרון, שהושעה מעבודתו ללא בירור בעקבות הנחיה ישירה של שר הבריאות. סמארה הואשם בתמיכה בחמאס בהתבסס על תמונת פרופיל מ-2022 שבה נראה דגל ירוק עם המשפט "אין אלוהים מלבד אללה ומוחמד הוא נביאו", לצד יונה עם עלה של זית. על כך נוספה פרשנות יצירתית ביותר לציטוט מן החדית' שפירסם בחשבון הפייסבוק שלו. הנהלת בית החולים טענה כי בהסתמך על "מומחים חיצוניים מתחומי הביטחון והאקדמיה" (שסירבה לנקוב בשמם), משמעות הציטוט הינה תמיכה ברורה בחמאס.

ההשעיה הביאה להתערבות שורה של ארגונים, שקראו לפעולה דחופה נגד הפגיעה בערבים במערכת הבריאות. "אנו עדים בימים האחרונים למסע רדיפה והסתה נגד רופאים בכירים, אחים ואחיות ועובדים ערבים במערכת הבריאות בכל הארץ", כתבו.

בבית החולים וולפסון זומנה אחות לשימוע לפני השעיה בעקבות שיתוף פוסט שבו נראו תינוקות עזתים עם הכיתוב "בנק המטרות של ישראל". מתחת לתמונות נכתב: "תשעה ילדים ממשפחת אבו דאקה נרצחו בהפגזה על ביתם בחאן יונס". הנהלת בית החולים הסבירה שהפוסט חורג מגבולות חופש הביטוי הלגיטימי ומגיע לכדי הסתה, ושעל כן היא שוקלת להפעיל את סעיף 48 לחוק המשמעת. הסעיף קובע כי ניתן להשעות עובד מדינה שביודעין "מעל בתפקידו, השתמש בו לרעה, או הפר את המשמעת הפרה זדונית וחמורה, והמשך עבודתו יביא לפגיעה חמורה בשירות המדינה".

האחות השיבה כי מעולם לא תמכה בטרור, הוסיפה גינויים, ביטאה את תחושת הזעזוע והכאב מאירועי 7 באוקטובר, הזכירה את התייצבותה "במלוא הכוח" לעבודה בימי המלחמה, התנצלה על טעותה והבטיחה שלא תחזור. לשווא. עם תום השימוע הושעתה, שבוע לאחר מכן זומנה לשימוע לפני פיטורים, ומקץ שבועיים איבדה את עבודתה (מוולפסון נמסר כי העובדת הושעתה בשל התבטאות קשה ובעלת אופי פוגעני נגד מדינת ישראל, ולאחר מכן הוחלט לסיים את העסקתה על פי הדין).

במקרה אחר, אח מסורוקה שוחח עם קולגות בשיחת מסדרון, וכשעלה נושא עריפת ראשי הילדים, אמר שלא ראה סרטונים שמוכיחים זאת. רופאה שהשתתפה בשיחה הבינה ממנו שהוא טוען שמדובר בפייק, והוא טען שלא לכך התכוון. השיחה הסתיימה והאח כבר התחיל לטפל בחולה, כשהאחראית הגיעה וביקשה ממנו להסיר את הכפפות ולעזוב את המשמרת. בבירור שערך מנהל הביטחון של בית החולים הוא התרשם כי "הנ"ל מחזיק בדעות פרו־פלסטיניות וכי עובדים ביחידתו חשים אי־נוחות עד כדי איום מנוכחותו". האח הוצא לחופשה עד תום הבירור.

"אני מרהט, וב-7.10 התנדבתי מיד, השארתי בבית תינוק בן שנה ונסעתי לבית החולים", מספר האח. "מאז עבדתי בלי הפסקה. את הצוות הזה הייתי רואה יותר מאשר את המשפחה שלי. מאז האירוע הזה אף אחד לא דיבר איתי. אף אחד לא התקשר לשאול מה איתי. ככה לזרוק אותי?" (מסורוקה נמסר שהאח חזר על הדברים למרות התראה שקיבל, ופגע ביכולת של הצוותים לעבוד יחד. האח מכחיש שקיבל התראה).

ניהאיה דאוד, יו"ר ועדת המעקב לענייני בריאות בחברה הערבית, מדווחת על תחושות קשות בקרב העובדים בשטח. לדבריה, למרות האינטימיות הגדולה בתוך

הצוותים הרפואיים, קשרים נפרמים וחברויות נמחקות. "אחות יכולה להגיד דברים גזעניים והרופא הבכיר של המחלקה לא יכול להגיד שום דבר, כי היא יהודייה והוא ערבי", אומרת דאוד. "זה המצב. ציד מכשפות". מעבר למקרים הספציפיים, יש כאן גם פגיעה לטווח ארוך, היא מוסיפה. "כל הערבים שעובדים במערכת הבריאות מסתכלים על המקרים האלה ואומרים, אוקיי. אני עובד בה, אבל ברגע אחד היא יכולה לפלוט אותי, כמו קליפה של גרעינים".

הערבים מהווים היום כ-30% מעובדי מקצועות הרפואה, 40% מהרוקחות ו-25% מהסיעוד, מזכירה דאוד. "המערכת הזאת תלויה בכוח אדם מהאוכלוסייה הערבית. בזמן מלחמה, כשרופאים יהודים מתגייסים לצבא, הערבים יכולים להחזיק את המערכת. אסור לפגוע במורל שלהם".

***

בבוקר 7 באוקטובר היתה ד"ר ורדה סעדה בטיול בחו"ל עם גישה מוגבלת לאינטרנט. ב-11:03 פירסמה המרצה, חברת סגל במכללת קיי, פוסט נגד הכיבוש בעמוד הפייסבוק שלה. בפוסט קישרה בין הסבל הפלסטיני למתקפה, שלהיקפה עדיין לא היתה מודעת, ונדמה שחשבה שהיא מתרחשת בכלל בגדה המערבית. הכיבוש בהכרח גורם לכך ש"הנכבש יקום נגד האכזריות המתמשכת והרצח היומיומי. לפלסטינים כבר אין מה להפסיד", כתבה.

בהמשך השבוע המשיכה לפרסם בחשבון שלה פוסטים ארוכים נגד המלחמה ובעד משא ומתן לשחרור החטופים, על הכאב של הקורבנות משני הצדדים ועל חוסר התוחלת שבפעולה צבאית. ב-15 באוקטובר הופצה תמונת הפרופיל שלה בפייסבוק. "מרצה רוקדת על הדם שלנו. מכללת קיי — לטיפולכם באופן מיידיייי!" נכתב בפוסט, שהופץ גם על ידי עובדים במכללה. באותו יום הושעתה סעדה מעבודתה וזומנה לשימוע לפני פיטורים. בזימון צוטטו משפטים מתוך הפוסטים שפירסמה, לפני ואחרי 7 באוקטובר. חלקם חריפים.

לקראת השימוע נחת במשרדי המכללה מטר של מכתבי תמיכה. סעדה פעילת שלום ותיקה בשלל ארגונים יהודיים-פלסטיניים. "אשת שלום מסורה", כינתה אותה מנהלת תנועת "נשים עושות שלום", שבה היא חברה. "הציטוטים החלקיים משנים את מובנם לחלוטין ומתעלמים מכוונות האמת ומהאדם הכותב", כתב יו"ר הכנסת לשעבר אברהם בורג, שמכיר לדבריו את סעדה היטב. "פיטוריה הם פיטורי השלום והסובלנות".

"השימוע היה מבזה", אומרת סעדה. "כל כך כואב לי שאני צריכה להצדיק את עצמי בפני אנשים שאיתם עבדתי, אכלתי והתחבקתי כל כך הרבה פעמים". השימוע הארוך

ניסה להגיע לחקר האמת ולא פסח על שום פרט. במהלכו התקיים למשל הדיון הבא:

עו"ד סאוסן זהר: פסקה 6 כוללת טיעון שאנחנו מכחישים, שהיא הוסיפה לבבות לפוסט על דאוד עבד אלראזק, שביצע מעשה טרור נגד חייל (באוגוסט האחרון). מדובר באימוני של לבבות שבורים שמביעים צער. זה לא היה לב שלם של אהדה או עידוד. והם לא שייכים לפעולה של אותו עבד אלראזק, אלא שיתוף של פוסט אחר.

משה שולץ, מנכ"ל המכללה: אני רוצה להדגיש, יש באותו פוסט ארבעה לבבות, שלושה מתוכם שבורים ואחד הוא לב רגיל, אדום.

ד"ר סעדה: זה לא אדום, זה חום, כמו עץ. כמו לב של אבן.

שולץ: יכול להיות, אני לא מומחה לאימוני.

וכן הלאה. בסיום השימוע ציין נשיא המכללה שנפגע מאוד מדבריה "הנפשעים והנבזיים" של סעדה. הוא הבהיר שהוא ציוני אדוק, וכן לוחם ומפקד בצה"ל ש"מייצג את הצבא המוסרי ביותר שקיים והיה קיים אי פעם בעולם". זמן קצר לאחר מכן היא פוטרה, לאחר 28 שנות עבודה במכללה. במכתב לסטודנטים שפירסם נשיא המכללה לאחר מכן הוא ציין ששני מקרים נוספים מטופלים בה בימים אלה. "פרסומים המגנים את פעילות חיילי צה"ל הבאים להגן על מדינת ישראל ייתקלו באפס סובלנות", הוסיף.

עיקר הטלטלה בעולם האקדמיה נוגעת להליכי השעיה והרחקה של סטודנטים. "מהנתונים שבידינו, כמאה סטודנטים נמצאים בתהליכי בירור", אומר שרף חסאן, יו"ר ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי. בשבוע שעבר התריע חסאן בפני ועד ראשי האוניברסיטאות מפני ההתפתחויות העגומות. "במרבית הקמפוסים מתנהל מאז פרוץ האירועים קמפיין מאורגן של הסתה ורדיפה פוליטית", כתב. "תלונות ודיווחים רבים שהגיעו אלינו מצביעים בבירור על קיומן של קבוצות רבות ברשתות החברתיות שמנהלות ציד מכשפות שיטתי נגד סטודנטים ומרצים ערבים".

סטודנטים מבוהלים שוקלים להפסיק את לימודיהם האקדמיים, הוסיף, דווקא כאשר מתחילים לראות תוצאות חיוביות למאמצים הרבים לשילובם בהשכלה הגבוהה. "לצערי, אנחנו כבר מזהים מצוקה ממשית. מרקם החיים האקדמי והסטודנטיאלי דוהר לקראת שסע חסר תקדים בחומרתו".

***

החברה האזרחית, מצדה, התארגנה במהירות להתמודד עם שטף המעצרים, הפיטורים והשימועים. "קואליציית החירום בחברה הערבית", שמאגדת כמה ארגונים, הקימה חדר מצב למעקב וסיוע ראשוני לפונים. "אני דואג ממה שיבוא, לא ממה

שקרה עד עכשיו", אומר סאמר סוויד, ראש הקואליציה. "יש הרבה מעצרים סתמיים, גם על דברים שנכתבו לפני שנתיים. אנשים מצנזרים את עצמם. לטווח הארוך זו פגיעה קשה".

בין המקרים שהגיעו לפתחה תיעדה הקואליציה עד כה יותר מ-50 מקרי פיטורים מהעבודה, רובם בעקבות פוסטים ברשתות החברתיות. "מה שמפתיע אותי זה שחברות ועסקים קטנים שמים את הכובע של החוקרים והולכים לבדוק את הפייסבוק של העובדים", אומרת אדילא ביאדי, רכזת הקואליציה.

גם הארגון הפמיניסטי "כיאן" הקים קו חם לאזרחים ערבים. בשלושת השבועות האחרונים התקבלו בו 650 קריאות, רבות מהן מעובדים שעומדים על סף שימוע. הפניות מגיעות מכל תחומי המשק, מסופרמרקטים וחברות משלוחים ועד משרדי עורכי דין ורואי חשבון.

"אנשים בפחד לדבר, בפחד לעשות לייק", אומרת עביר בכר, יועצת משפטית לארגון. "המדינה הצליחה להבהיל אותם. אתה לא קולט באיזה מצב אנחנו. התחושה של האנשים היא כמו של משטר צבאי". בניגוד לעבר, מסבירה בכר, הנפגעים מגיעים ממעמד הביניים ומחוגים שלא עסקו בפעילות פוליטית מובהקת או בהפגנות. "אלה המקרים הכי קשים, כי המעצר או הפיטורים הופכים לחוויה מטלטלת".

עובדת מומחית בחברה בתחום המכשור הרפואי ישבה בשבוע שעבר עם לקוחה להפסקת קפה. "התחלנו לדבר על המצב הקשה", היא מספרת, "והיא שאלה איך אני רואה את הדברים. אמרתי שאני מרגישה כמה המתח גדול". השיחה המשיכה על אף שניסתה להחליף נושא. העובדת סיפרה על הכאב שלה בתור ערבייה, כמי שצורכת חדשות גם מערוצים ישראליים וגם ערביים, על הילדים בישראל ובעזה. הלקוחה היהודייה אמרה משהו על כריתת הראשים, והעובדת העירה שצריך להיזהר, כי יש גם הרבה פייקים משני הצדדים.

למחרת כשהגיעה למשרד גילתה שהגישה שלה למייל נחסמה. זמן קצר לאחר מכן הוזמנה לשיחה עם המנכ"ל. הלקוחה התקשרה נסערת, סיפר, ובו במקום הגיש לה זימון לשימוע לפני פיטורים ליום המחרת. לפי הזימון, בשיחה עם הלקוחה השמיעה העובדת "דעות נחרצות כנגד המוסריות של צה"ל והטילה ספק באמיתות המידע אודות הטבח שנערך על ידי חמאס".

"אני מבינה את הצד של הלקוחה, היא היתה טעונה", אומרת העובדת. "אבל המנהלים? אני עבדתי איתם. נסענו יחד לכנסים. בילינו הרבה זמן ביחד. הם מכירים אותי. למה הם מדברים איתי ככה?"

בשבוע שעבר, בזמן אזעקה, ביקשה קופאית ערבייה בסניף "בום" ברמלה לדאוג שכולם שומעים את האזעקה. היא מחאה כפיים כדי למשוך את תשומת לבם של הלקוחות, וקראה להם למהר למרחב המוגן. להפתעתה, במקום לרוץ ולהגן על עצמה, התחילה אחת הלקוחות לתקוף אותה בקללות על כך שהיא חוגגת כביכול את מטח הטילים במחיאות כפיים. אמונה, עובדת ערבייה נוספת, ניסתה להרגיע את הרוחות. לקוחות נוספים הצטרפו, ובמקום החל ריב שגלש להשלכת חפצים.

מנהלי הסניף מיהרו לפרסם פוסט שגינה את התנהגות העובדות הערביות והבהירו שהשעו אותן מעבודתן באופן מידי. ברשתות, בינתיים, כבר נפוצה השמועה על כך שבסניף יש עובדים ערבים שצוהלים בזמן אזעקה. המשטרה הוזמנה ופירסמה הודעה כי מדובר בפרשנות שגויה, וכי הקופאית פעלה נכון. אלא שבשלב זה כבר הצטברו הקריאות לפיטורי כל הערבים בסניף, וההשעיה התארכה.

"כמעט היו מכות. זה מתסכל", אומרת אמונה, שעדיין מושעית מעבודתה. היא נפגעה במיוחד מהתגובות בפייסבוק של לקוחות שמכירים את העובדים. "אנחנו סופגים את מה שאתם סופגים. כואב לנו כמו שכואב לכם. אני לא יודעת למה מתייחסים לזה כאילו שאנחנו לא חיים פה. בזמן האזעקה מה שעניין אותי היה להתקשר לילדים שלי ולראות איפה הם" (מרשת "בום" נמסר כי השעיית העובדת איננה קשורה למחיאות הכפיים, אלא לעימות שהתפתח לאחר מכן. התנהגותה לא תאמה את כללי הרשת הנוגעים לחיכוך עם לקוחות).

***

לפחות בחלק מהמקרים, אפשר לקוות שהדברים הפיכים. הזעם כעת מגדיש את הסאה, ובחלוף הזמן ייתכן שדברים יבואו על מקומם. אלא שכבר עתה ניתן לזהות ניסיונות לזרוע הרס של ממש ביחסים בין יהודים לערבים. כך למשל במקרה המעונות בנתניה. האלימות נגד הסטודנטים הערבים אמנם נמנעה, אולם בינתיים מסתמן מהלך לסלק אותם מהמעונות, בגיבוי גורמים ממסדיים.

למחרת האירוע התקיימה שיחת זום בהשתתפות נציג המכללה, מנכ"ל חברת איסתא נכסים המפעילה את המעונות, נציגים מוועדי השכונות הסמוכות ובכירה בעיריית נתניה. בפגישה הוחלט להוביל מהלך לשינוי ייעודם של המעונות, על מנת להכשיר את פינאי הסטודנטים הערבים לצמיתות. בין הרעיונות שהועלו בפגישה: הסבתם למגורים עבור חיילי צה"ל, או עבור תושבי הדרום המפונים.

במענה לפניית מוסף הארץ השיבו במכללה כי המוסד הוא אות ומופת לחיים משותפים, וכי הם אינם צד בסוגיית המעונות, שמנוהלות על ידי איסתא. באסתא,

מנגד, אמרו שהם אמונים רק על הפן התפעולי, וגילגלו את הסוגיה לפתחה של עיריית נתניה, שהתחמקה מהתייחסות בנימוק שכרגע ממילא לא מתקיימים לימודים.

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

מלחמת חרבות ברזל